[Основа сеї поеми взята з середньовічного роману "Трістан та Ізольда", що колись у численних версіях на різних мовах був широко розпросторений по всіх європейських, в тім числі і по слов’янських сторонах. Зміст його – фатальне та нещасливе кохання лицаря-васала Трістана і його королеви Ізольди Злотокосої. Се кохання повстало з чарівного дання, любовного напою, випитого через помилку. В деяких версіях згадується ще й друга Ізольда – Білорука, що кохалася з Трістаном тоді, як він був у розлуці з першою милою – Ізольдою Злотокосою.]

1

Трістан блукав по лісі,
ловив зелений шум,
хотів йому віддати
своє кохання й сум.

Та ледве де береза
лагідно зашумить,
Ізольдин голос любий
він згадує в ту мить.

Крізь віття синє небо
погляне в вишині, –
Ізольдині він очі
спогадує ясні.

З одчаю на узлісся
іде сумний Трістан,
аж там злотистим житом
лиснить розлогий лан.

Ізольду Злотокосу
Трістан і тут згадав,

упав у борозенку
і тяжко заридав.

Прийшла дівчина жати
і постать зайняла,
почула те ридання
і ближче надійшла.

Мов доля необорна,
була її краса,
і чорна, мов те горе,
була її коса.

Хороші в неї очі
і темні, мов одчай, –
хто гляне в теє пекло,
то забуває рай.

А голос у дівчини –
мов тої скрипки спів,
що викликає мертвих
на танець із гробів.

І вивела Трістана
вона з одчаю тьми
лілейними руками
та спільними слізьми.

Спитав він: "Як ти звешся,
дівчино таємна?" –
"Ізольда Білорука", –
відмовила вона.

"Се ймення – найсвятіше
в сім світі і в раю!
Ізольдо! Ох, Ізольдо!
Прийми любов мою!"

2

"Ти пестив так ніжно мене,
коханий Трістане,
а в очі так сумно дививсь,
аж серденько в’яне.

Мені ти уста цілував
і руки біленькі,
а сльози на коси мої
котились дрібненькі.

Мені ти слова промовляв
палкої любови,
чому ж вислухати не хтів
моєї розмови?"

"Ізольдо, Ізольдо моя,
в очах твоїх темних
хотів би я бачить блакить
країв понадземних!

Ізольдо, Ізольдо моя,
коли б твої коси
мінилися золотом так,
як житні покоси!

Твій голос, Ізольдо моя,
рвачкий та жагливий,

коли б він, як шелест берез,
був тихий, пестливий..."

"Не варто журитися тим,
коханий Трістане!
Хрещеная мати моя
мені те достане.

Бо мати хрещена моя,
то фея Моргана". –
"Біжи ж ти до неї мерщій,
Ізольдо кохана!"

3

"Ой матінко-феє Моргано,
зміни мені вроду мою!
Хай буду білява та ясна,
мов ангел у божім раю".

"Ох, донечко люба Ізольдо,
се ж я тобі вроду дала,
в колиску дарунок принесла,
як ти там лежала мала.

Красі твоїй, доню Ізольдо,
ніхто ще догани не дав". –
"Журлива ся темная врода,
мій милий від неї ридав.

Дай, матінко, злота й блакиту,
нехай же я буду ясна,
хай милий мені усміхнеться,
як сяя весела весна".

"Гаразд, моя доню Ізольдо,
я золота в сонця візьму,
блакиту морського позичить
попросим русалку саму".

"Навчи мене, матінко-феє,
розмови берез у гаю,
хай буде мій милий щасливий,
як дрібна пташина в маю".

"Ще краще, ніж тії берези,
шумлять веретенечка фей,
бо все наймиліше вчуває
в тім гомоні кожен з людей.

Що схочеш, коханая доню,
тобі я зміню в одну мить,
одного не зможе Моргана –
твоєї душі одмінить".

4

У темнім лісі знов Трістан
самотну терпить муку,
і жде до себе і не жде
Ізольду Білоруку.

Коли щось шурхнуло, мов птах,
з кущів струсило росу,
і враз Трістан побачив там
Ізольду Злотокосу.

Ті самі очі і коса,
та сама тиха мова…

Душа Трістана в небеса
полинути готова!

"Се ти, єдиная моя?
Се ти, моя царице?
Сюди з-за моря приплила,
кохана чарівнице?

Та як же випустив тебе
король той недоріка?
Чи ти для лицаря свого
убила чоловіка?

А де ж твій кубок золотий
і те дання уроче?
Тепер свідомо я до дна
його доп’ю охоче!

Напій кохання нам заллє
і згадку про розлуку". –
"Трістане! Ти хіба забув
Ізольду Білоруку?"

"Вона забудеться тепер,
як ночі тінь минула!" –
"Трістане! Що коли вона
про тебе не забула?"

"Нехай вона в Єрусалим
іде на прощу боса.
Тепер до мене прибула
Ізольда Злотокоса!"

"Трістане! в тебе є гріхи,
великі, непростимі.
На їх навряд чи проща є
в святім Єрусалимі".

"З тобою, люба, я готов
іти на вічні муки!" –
"Трістане! Годі вже розмов,
поглянь мені на руки!

Згадай, кого ти посилав
сьогодні до Моргани!
Куди ж тепер мене пошлеш
загоїть в серці рани?

Хоч зникла тьма з очей моїх,
зате лягла на душу.
Ти чорний камінь там поклав, –
повік його не зрушу.

Нехай же знов моя коса
чорніє, мов жалоба!
Я сеї барви не зміню
віднині вже до гробу".

5

Трістан у недузі лежить,
ослаб, мов дитина,
не служать нічого йому
всі чари Мерліна.

А фея Урганда з-за гір
сказала лукава:

"Тут може одна помогти –
Ізольда Білява.

При тій злотокосій тебе
і смерть не поборе".
І вірного друга послав
Трістан геть за море.

І другові так наказав:
"Як згодиться мила, –
ти свій корабель наряди
у білі вітрила.

Як ні – то напни лиш одно,
велике та чорне,
хай потім у ньому мій труп
чорнява угорне..."

6

"Піди, піди на берег, Білорука,
прошу тебе, молю тебе, піди!
Там є гора висока та стрімчаста,
на неї злізь і подивись туди,

де море хвилю гонить із півночі.
Вертайся вмить і розкажи мені,
чи не леліють білії вітрила
на видноколі в сизій далині".

І мовчки йде Ізольда Білорука
на берег моря, на високий шпиль...
Ох, щось біліє здалека на морі!
Вітрила то чи тільки піна хвиль?..

Вернулася Ізольда Білорука.
Трістан питає: "Що? Яка яса?" –
"Щось мріє там далеко у просторі". –
"Щось біле?!" – "Чорне, як моя коса".

І враз душа Трістанова порвала
ждання шнурок, що здержував її,
і злинула, мов пташка вільнокрила,
далеко у незнанії краї...

* * *

"Ходи, ходи, Ізольдо Злотокоса!
Тебе давно Трістан твій вірний жде.
Між скелями не бійся заблудитись –
Ізольда Білорука проведе.

Іменнями посестри ми з тобою
так, як вечірня й ранішня зорі.
Чи то ж не диво, що тепер судилось
розлить нам заграву в одній порі?

Колись і я була на час-годину
такою ясною, як ти тепер". –
"Посестро, голос твій мене лякає!
Скажи по правді! Мій Трістан умер?!"

"Ізольдо Злотокоса, бог розсудить,
чий був Трістан, чи твій, чи, може, мій,
та бути з ним аж до його сконання
дісталося-таки мені самій.

Ти не привезла чорного вітрила,
не жалібна – ясна твоя краса,

та милий в гріб не ляже непокритий, –
його покриє чорная коса".

[21.07.1912. К[утаїс]]